

ОЛЕКСАНДР
ОПЕСЬ

З журбою
радість обнялась
Поезії

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2023

* * *

В дитинстві ще... давно, давно колись
Я вибіг з хати в день майовий...
Шумів травою степ шовковий,
Сміявся день, пісні лились...

Весь Божий світ сміявся, радів...
Раділо сонце, ниви, луки...
І я не виніс щастя-муки,
І задзвеніли в серці звуки,
І розітнувсь мій перший спів...
1904

* * *

З журбою радість обнялась...
В сльозах, як в жемчугах, мій сміх,
І з дивним ранком ніч злилась,
І як мені розняти їх?!

В обіймах з радістю журба.
Одна летить, друга спиня...
І йде між ними боротьба,
І дужчий хто — не знаю я...

АЙСТРИ

Опівночі айстри в саду розцвіли...
Умилась росою, вінки одягли,
І стали рожевого ранку чекать,
І в райдугу барвів життя убирать...

І марили айстри в розкішнім півсні
Про трави шовкові, про сонячні дні, —
І в мріях ввижалась їм казка ясна,
Де квіти не в'януть, де вічна весна...

Так марили айстри в саду восени,
Так марили айстри і ждали весни...
А ранок стрівав їх холодним дощем,
І плакав десь вітер в саду за кущем...

І вгледіли айстри, що вколо — тюрма...
І вгледіли айстри, що жити дарма, —
Схилились і вмерли... І тут, як на сміх,
Засяяло сонце над трупами їх!..

1905

* * *

Ах, скільки струн в душі дзвенить!
Ах, скільки срібних мрій літає!
В які слова людські їх влить?!
Ні, слів людських для їх немає...

Вони ж так прагнуть в слові жить...
Так часом весь в огні горить,
Стражда закоханий до краю
І слів не зна, в які б він влить
Зумів любов свою безкраю...
«Вона» ж чекає... і мовчить...

1904

* * *

Пекло, здавалось, було в ту годину...
Грім, як шалений, стогнав і ревів,
Блискавок стріли літали без впину,
Ввесь небозвід то палав, то чорнів.
Буря пройшла, і я з жахом питаю:
Що ж то зробилось з коханого краю?
Певно, руїну та буря зробила?
Кажуть: «Вербу десь розбиту добила».

Думко! коли і тебе виливаю
В слово холоднее, в пісню свою,
Пекло таке ж я в душі своїй маю —
Спалює всю воно душу мою...
Думко! остуджена словом людським, —
Пісне! що зробиш ти в краї моїм?
Може, й ти вдариш в вербу недобиту,
В ту, що жила, не радіючи світу?!
1904

* * *

Сніг в гаю... але весною
Розів'ється гай...
...Може, долею ясною
Зацвіте й мій край.

В небі мла, а сонце гляне, —
Мла розтане вмить...
...Може, й мій народ повстане,
Морем зашумить!

Сон... але всю землю збуде
Жайворон-гонець...
Може, й ти, мій сонний люде,
Знайнеш сну кінець.

Смерть... Але її задуше
Пісня, сміх і рух...
...Ой скажи, народна душе,
Де живий твій дух?

.....
.....
На обличчі рабство, туга,
Безпросвітна мла...
Де ж то гордість твого духа —
Вільного орла?

Що вона в тобі робила,
Як віки ти гнив,
Почорнілая могила
Між зелених нив?!

Як вулкан, стоїш ти, згаслий,
Але чую я,
Що в душі твоїй прекрасній
Море ще огня.

Вірю я, що обороне
Сам себе мій край...
О мій велетню Самсоне,
Пути розривай!!

1906

* * *

Хтось ударив без жалю по серці моїм, —
І забилося серце в вогні золотім...
І посипались іскри ясні,
І в дзвінкі обернулись пісні.

Йшли літа... і самотність з літами росла,
І круг мене все більше темнішала мла...
І в знесиллі вмирали в тій млі
Ясно-злотнії іскри мої.

Погасало з літами і серце сумне...
Та прийшла ти і вдарила в серце мене, —
І летіли знов іскри ясні,
І в дзвінкі обертались пісні.
1906

* * *

Пташко! Будь рада теплу і весні,
Кинь жалкувати по долі...
Слухай: навколо лунають пісні,
В сонці купається поле.

Плаває-в'ється над річкою мла,
Ваблять, всміхаючись, луки...
Дай мені руку — і геть від села,
Де нам дались тільки муки.

Дай мені руку — і в поле біжим,
В степ голубий та широкий;
Там, серед нього, під небом ясним
Знайдем ми втіху і спокій.

Всіх там, у полі, уклоном низьким
Жито привітно стріває,
Сонце ласкаве промінням своїм
Рівно для кожного сяє.

Станем ми в полі на стежці глухій,
Стане нам тепло і ясно,
Стомлене серце під шум польовий
Стихне і солодко згасне.

Сонце погасне, і ніч прилетить
З чарами, сріблом, красою,
Пісня кохання в гаю задзвенить,
Нас зачарує собою...

Цілу ми ніч пробукаємо там,
Ранком ми підем щасливі...
Буде проміння всміхатися нам,
Будуть кивати нам ниви...
1903

СЛОВА УТІХИ

Втішай її, кажи їй, бідній...
Слова утіхи — роси наче,
Що звільна падають по одній
На серце хворе і гаряче.

* * *

Її душа — як чайка над водою...
Пісні, і сміх, і радість скрізь,
Вона ж літа, не зна спокою,
І скигле з тугою палкою,
І розсипає перли сліз.
1904

* * *

Коли весна рожева прилетить
І землю всю вбере, і завітчає,
Коли зелений гай ласкаво зашумить
І стоголосо заспіває,

Коли весні зрадіє світ увесь
І заблищить в щасливій долі,
І ти одна, в квітках і травах, в полі десь,
Серед весни, краси і волі.

Не зможеш більше серця зупинить,
Що в грудях буде битись, мов шалене,
І скрикнеш, — знай, не долетить
Уже твій скрик тоді до мене...
1904

ВТІХА

Облиш, не плач, бо в долі злій
Ще й нас на світі щось чекає...
Пролине час в журбі тяжкій,
«Самотність» — ім'я їй.

О, нас вона вже не лишить,
Як всі, в недолі не одійде,
Довіку з нами буде жить
І навіть, знай, в останню мить
Закрити очі прийде.

1904

* * *

Що мені з того, що сонце весняне
Дивно засяє в проміннях ясих, —
Людність з ним разом сміятись не стане,
Здавлена щемками дум крижаних.

Що мені з того, що жайворон в полі
Буде про волю, про небо дзвонить, —
Людність не зірве кайданів неволі,
Людність не стане по-людському жить.

Що мені з того, що в квітах розкішних
Буде цвісти і пахтіти земля, —
В тих же сльозах і стражданнях невтішних
Журно дзвенітиме пісня моя.

1905

* * *

В болотах жаби рай знайшли
І там плодились, і згнівали,
А десь над ними клекотали
В повітрі чистому орли.

І туркіт жаб, і дух гнилий
До їх туманами знімались,
І до болот орли спускались,
І виливали гнів палкий.

Та жаби, всі в сітках турбот,
На клекіт орлячий не зважали,
Жили, плодились і згнівали
В багні смердючому болот.

І повні скорбного чуття,
Орли за хмарами літали
І ситих жаб уже не звали
З болот до вищого життя.
1905

ІСКРА

Вона б ще жевріти могла,
Та більше жевріть не схотіла, —
Ураз всю міць свою взяла,
Всю ніч осяяла і — стліла...

Погасла іскронька мала,
Рожеве світло більш не ллється...
І шкода сяйва і тепла,
І ніч темнішою здається...

Дарма! Лишивсь від тебе слід...
Заб'є бенкет колись горою,
І на йому згадає світ
Про ніч, осяяну тобою!
1904

ЗМІСТ

Автобіографія	3
---------------------	---

З ЖУРБОЮ РАДІСТЬ ОБНЯЛАСЬ.

КНИГА I

«В дитинстві ще... давно, давно колись...»	9
«З журбою радість обнялась...»	9
Айстри	10
«Ах, скільки струн в душі дзвенить...»	10
«Пекло, здавалось, було в ту годину...»	11
«Сніг в гаю... але весною...»	11
«Хтось ударив без жалю по серці моїм...»	12
«Пташко! Будь рада теплу і весні...»	13
Слова утіхи	14
«Її душа — як чайка над водою...»	14
«Коли весна рожева прилетить...»	14
Втіха	15
«Що мені з того, що сонце весняне...»	15
«В болотах жаби рай знайшли...»	15
Искра	16
Літньої ночі	17
«Підтримуй дух, розбуркуй думу...»	17
«Ти знов прийшла, щоб всі чуття холодні...»	17
«Ой не сійтесь, сніги, ой не сійтесь, рясні...»	18
«О ніч чудовна і чудова...»	18
«Дві хмароньки плили кудись...»	18
«Ой не квітни, весно, — мій народ в кайданах...»	19
Конвалія	20
«Душа моя — пуста холодна й німа...»	20
«Вам казано — любіть братів...»	20
«Підбиті голуби знімались...»	21
«Ти з'являєшся, як ранок...»	21

«Коли хочеш знать, серденько...»	22
Любов	22
Чари ночі	23
«Хай вона грає, танцює, співає...»	24
Хвиля	25
Зимую	29
«У тім садку, де ми колись сиділи...»	30
«Хто нам казати не давав...»	30
Безсмертники	31
«Погасло сонце ласки і тепла...»	31
«На гори високі, на срібло снігів...»	32
Імпровізація	32
З пісень неволі	33
«Для всіх ти мертва і смішна...»	33
«Міцно і солодко, кров'ю упившись...»	34
«Як зграя радісна пташок...»	35
«Ти знову у мене окрилюєш мрії...»	35
«Потік століття зносив гніт...»	36
«Сонце на обрії, ранок встає...»	36
«Вони — обідрані, розбуті...»	37
Жалібна пісня	37
Лебединій зграї	39
«Не слів мені, а стріл крилатих, вогняних...»	39
«Я більше не плачу... Я муку своєю...»	40
«Всю стуму розпачу душі моєї...»	40
«Ти на ніч не дивись...»	41
Кап<ітану> Шмідту	41
«Довго хмарами небо покрите було...»	41
«Нехай обдурений я сном...»	42
«Осіньню віє, весь світ — мов тюрма...»	42
«На високій скелі ранньою добою...»	43
«Не дивися в душу: труни там сумні...»	43
«Болить душа моя, болить...»	44
«Нарцис, закоханий в лілею...»	44
«Ти зовсім мене не кохала...»	45
«Понад руйнами шумить журливо гай...»	45
«Поглянь у душу: там, в труні...»	45
«Вгледіти щастя, зомліти, осліпнути...»	46
«Ні, забуття не дасть мені й сама природа...»	46
В саду восени	47
«Гроза пройшла... зітхнули трави...»	47
«Жита з волошками, і луки, і гай...»	48
«Чому з тобою ми не хвили...»	48

«Тануть...»	49
«Вона ішла... але здавалося мені...»	50
«Серце моє — клітка...»	50
«Місяць, закоханий в ніч чарівну...»	51
«Люблю її, зову своєю...»	51
«Того, що любе він, ти рада...»	52
«Твої очі — тихий вечір...»	52
«Ти в ліжку ще. На крилах золотих...»	53
«Раз високо над горами...»	54
«Зрадила та, що любила...»	55
«Полилась по срібній ночі...»	56
«Порвалися струни на арфі...»	56
В Криму. З кримських образів	57
«На сірій скелі мак цвіте...»	57
«В обіймах хмар мовчали скелі...»	57
«Літній вечір... Гори в млі...»	58
«В сріблястім морі сад втонув...»	58
«Вічне море вічно летється...»	58
«Я на камені над морем...»	59
«Вийди, о вийди! Я жду тебе, жду...»	59
«Коли на крилах хмари злотні...»	60
«Осріблені місяцем гори блищать...»	60
«Біг я далеко від смутку і горя...»	60
«В долинах десь хатки біліють...»	61
«Затремтіли струни у душі моїй...»	62
«Прийди, прийди... Нудьгую по тобі...»	62
«Райдуга з неба злетіла...»	63
Казка ночі	63
«Ходім відсіль, де радощів немає...»	64
«Глянь, мій милий, скільки вроди...»	65
«Хай щебечуть поцілунки...»	65
«Срібні акорди, що з серця знялись...»	66
«Цілий день ти нудилась в кімнаті своїй...»	66
На концерті	67
«Стало знов темніше... хмари позвисали...»	68
Три менти	68
«Ми не кинемо зброї своєї...»	69
«З військом за волю боролися ми...»	70
Над трупами	71
«Ах, минали б бенкети криваві...»	71
В години розпачу	72
«Ха-ха! ха-ха! краса яка...»	72
«В провалля розпачу, де плив я без весла...»	74

БУДЬ МЕЧЕМ МОЇМ!..
КНИГА II

Моїй матері	77
«Яка краса: відродження країни...»	78
«Небо блакитне, зелена земля...»	79
«І нелюба свого теплом я обливаю...»	79
«О слово рідне! Орле скутий...»	80
Тіні	80
«Лється море, плеще в берег...»	82
І ви покинули	82
«Колись здавався ти мені орлом підтятим...»	83
«Розквітлу папороть шукаєш ти в лісах...»	84
«Світає... ніч поволі тане...»	84
«Не беріть із зеленого луку верби...»	84
«Не зашумлять столітні верби...»	85
«В країні мертвій і безплідній...»	85
На чужині (<i>Пісня</i>)	86
«В міщанській одіжі і в рідному вінку...»	86
«Діть! Ніхто вас не спиня...»	87
Рано-вранці (<i>В Криму</i>)	88
«Лився спів колись у мене...»	88
«Єсть дивні лілеї, що, вранці родившись...»	88
«Народ, як мертвий, спить без снів...»	89
«В проваллі темнім, десь на дні...»	89
«Небо з морем обнялося...»	90
«О сарнонько, прихось...»	90
Над морем	91
«Ми плакали на цвинтарі, безсилі...»	92
«Помилку зроблено... не треба каяття...»	93
«Чим втішу вас? На що ясне я вам вкажу...»	93
«Хто сміється в той час, як повинно ридати...»	94
«Коли тебе розлюбе мила...»	95
«Не жди докорів і погірз...»	95
«Душа співа, як все співає...»	95
«Синіла ніч, дивились зорі...»	96
«Коли на крилах ночі...»	97
«В пісні муки, в муці щастя...»	98
«Кожний атом, атом серця...»	99
«З серцем, повним смутку-горя...»	99
«Вклонися ж йому ти низенько... низенько...»	100
«У долині, поміж горами...»	100
«Дай руку, мій вітре крилатий...»	101
«Усе жило...»	102

«Дурю себе, в думках другу малюю...»	102
Пісня сліпих (<i>Етюд</i>)	102
«Поставте келихи і оргії спиніть...»	103
«Єсть квіти такі, що ніколи не квітнуть...»	104
Тайни ночі	104
«Вийди! Ще срібні шати...»	105
«Ой була на світі та удівонька...»	105
«Долини сплять, а я на горах...»	107
«Продавай чужинцю хату...»	108
«Ти не дивуйсь, що в'януть квіти...»	108
«Вмирає день в вечірній час...»	109
«Невже твої уста-коралі...»	109
Восени	109
«Квітка осіння давно одцвіла...»	111
«Даремно все... і голос єсть, і кобзу маю...»	111
«Щоденно ворони летять...»	112
«Ти смієшся!.. Годі, брате...»	113
«Везли їх, зраних в борні з солдатами...»	114
«Як вінки плела ти з квітів...»	114
«Я не зазнав тих ніжних ласк і слів...»	115
«Не забуду я... о ні...»	116
«О, ще не всі умерли жалі...»	116
«В яких боях ти пам'ять розгубив...»	117
«Я сонця жду, і сонце зійде...»	117
З листа	118
«Нехай, як грім, гудуть гармати...»	119
Троянди	119
«Доки ви будете ждати, кам'яні...»	120
Над колиською (<i>Пісня матері</i>)	120
«Прокляття, розпач і ганьба...»	121
«Нащо, нащо тобі питати...»	122
«Душа моя не зна вже більше гріз...»	122
«Хто ви? Хто ви? З нагаями...»	123
«Серед скель, гаїв, каміння...»	124
«Гори дикі і суворі...»	125
«Минуло два роки, — і нудно їм стало...»	125
«Вечір... Навколо зима і зима...»	125
«Сумно і весело! Сльози і сміх...»	126
«Хай наші вчинки божевільні...»	126
«Стою, дивлюсь на вас з докором...»	127
«Скоро сонце засміється...»	127
«Чом же ти, коли дізналась...»	128
«Ой і пишно ж розцвіли ви...»	128

«Море і море! Блакить і блакить...»	129
«О моя Русалко з срібними речами...»	129
«Одну я любив за веселість...»	130
«Нестися б плачу, летіти б крику...»	130
«Знемігся я.. Як камінь, час байдужий...»	131
«Мели сніги тоді надворі...»	131
«В квітках була душа моя...»	132
«Пройшло багато чорних літ...»	132
«Без щастя ми зустрілись...»	133
«Не цвітуть квіти зимою...»	133
«О правда! Мій народ смішний безкрає...»	134
«На цвинтар сумно не ідть...»	135
«Душа моя — країна Жалю...»	135
«Як прекрасна царівна у казці старій...»	136
«Хіба не бачите, що небо голубіє...»	136

ПОЕЗІЇ
КНИГА III

Щороку	139
«Вітер віє, віє, мліє...»	150

ІЗ ЗБІРКИ «ПОЕЗІЇ»
КНИГА V

На зелених горах (<i>Уривки</i>)	175
Десять літ	190
«І холод, і вітер, і хмари осінні...»	191
«Живу в якімсь чаду-тумані...»	192
«Надії всі поховані тобою...»	192
«Лебеді плавають! Лебеді плавають...»	193
«Хтось постукав в моє серце...»	193
«Люблю, люблю, а що — не знаю...»	193
«Тепер в маю, тепер весною...»	194
«Щодня ми стрівались з тобою...»	194
«Наче море в краях полудневих...»	195
«В червоній мантиї, з мечем, без слова...»	195
«Наш край в неволі і в нарузі...»	196
«Не нам, не нам, осміяним, сміятись...»	196
«Коли нема пророка на землі...»	197
«З нудних, мізерних, сірих днів...»	198
«Мов келих срібного вина...»	199
«Італійська ніч підкралась...»	199

Ти не прийшла	200
«Вахляром проміння впало...»	201
Заходе сонце	201
«Коли твоє убрання біле...»	202
«В долини тихий сон летить...»	203
«Розкриваються білі бегонії...»	203
«Не заллється співом серце...»	204
«О прийди, прийди хто-небудь...»	204
«Хтось близький, близький приснився...»	205
«Я хочу тиші... Досить слів...»	205
«І де ми сили беремо...»	206
«Не чують наших слів ні кат, ні брат...»	206
«Мій труп спалить! і киньте попіл бурі...»	207
«Ми останні вже весла ламали...»	207
«Промінь в темряві руїн...»	208
Пісня	208
«Зима... і пролісок блакитний...»	209
«Твій плач — то хмари в дні осінні...»	209
«О, ближче стань! ні, краще далі...»	209
«І знов німа моя рука...»	210
«Світи усім лампадою ясною...»	210
«Лечу в думках над море Середземне...»	211
«Я знаю, — тяжко вам... І чую я докори...»	211
«День... Весна... Прозоре небо...»	212
««Кричи, паяце, смійсь, байдужий...»	213
«Надо мною в'ються хмари...»	213
«Старі мої рани, і гнів, і пісні...»	214
«Хто се мак щороку сіє...»	214
«Коли б ми плакати могли...»	215
«Глузуйте, кпїть над рідною землею...»	215
«Хай плачуть струни, хай сльози ллються...»	216
«Знов лечу я над степами...»	216
«На крила, на крила! До сонця, брати...»	217
«Так, як Данте любив Беатріче...»	217
«Про мене ти забула...»	218
«Ні, душу мучити свою...»	218
«Нагадала ти сонце моє...»	219
«Нехай сніги лежать, як килим...»	219
«Ланцюги... Могили... Мури...»	220
«Не ніч-страховище лякає...»	221
Ще рік	221
«Гніздо? Чи хмари і вітри...»	222
«Хай літають вітри, хай сміються громи...»	222

«Я ще вернуся! Гарячим вітром...»	222
«Хіба не сонце ти прекрасне...»	223
«Над нами ніч безрадісна, осіння...»	223
«Із панських прихвоснів-рабів...»	224
І. Ч.	224
«Горять огні і самоцвіти...»	225
«Гриміть, потоки, летіть по горах...»	225
«Чому я барвінком в гаю не стелюсь...»	225
«Чом ти між нами, чом не на ниві...»	226
«Ти все любиш його безнадійно...»	226
«Скільки слів-казок казалось...»	226
«Чи згадуєш?.. Хоч згадуєш?.. Хоч снюсь...»	227
«Не треба струн! Меча мені гостри...»	228
«Замовкніть всі: великий час прийшов...»	228
«Нових і слів, і діл блискучих...»	229
«Тебе — нема!» Хоч біль тебе пече...»	229
«Не голосу — громів небесних...»	230
«Про світ ви марили, і ось світає...»	230
«Хвала і честь вам, грецької...»	231
«Грім і буря — смерть для нас...»	232
«Ми ідем з прокльоном в землю...»	232
«Ходімо плакати, молитись і конати...»	232
Юнацька пісня	233
«Коли б сказав я: «Пташко...»	234
З щоденника. Р. 1917.	234
«Воля!? Воля!? Сниться, може...»	234
«Схід сонця зустріти я вийшов у поле...»	235
«Ранок, ранок! Час світання...»	235
1 мая	236
Пісня.	237
«Крики... Усміхи привітні...»	237
Троянди	238
«Співають, сміються, а я не сміюсь...»	238
«Стою на березі крутому...»	239
Лебідь	239
«Вона прийшла, як мрія довгожданна...»	241
«Після довгих літ мовчання...»	241
«Вчорашні спільники на нас здіймають зброю...»	241
«Хто з вас вийде, хто з вас скаже...»	242
«Сміється хтось, плює нам в рани...»	243
«О Воленько, билинонько моя...»	243
«Радійте, співайте пісні голосні...»	243
«Він ждав і все не вірив крику ран...»	244

ЗІ ЗБІРКИ «ЧУЖИНОЮ»
КНИГА VII

«Ти ж бачиш Сам небесними очами...»	247
«Гаснуть зорями огні...»	248
«Тікаю від крові до сонця, квіток...»	248
«Народе-страднику, навчи і нас в вигнанні...»	249
«В журбі я сонцю не радію...»	249
«В вигнанні дні течуть, як сльози...»	250
«Прибув з України і все розказав...»	250
«Пляж над Дунаєм. На пляжі...»	251
«Розбіглись ми по всіх світах усюди...»	251
«В'ються над Нею сови і круки...»	252
«Зелений ліс, і май, і сонце...»	252
«За ревами громів не чуть нам співу серця...»	252
«Жита! Пригадую...»	253
«Як жити хочеться! Несказанно, безмірно...»	253
«Роси, роси, дощику, ярину...»	254
«Не вічно шматують страждання...»	254
«Коли ж над нами зійде сонце...»	255
«Вона з мечем в руках боролась, як орлиця...»	255
«Щодня із прірв повзуть нові гадюки...»	256
«Тіло, тіло з нами...»	256
«Піду, втечу на сизі гори...»	256
«То не лебідь на озері пісню співав...»	257
«Ще ранок спить... Це перші голоси...»	257
«Дивлюсь на пройдену дорогу...»	258
«О, коли б я міг тепер сміятись...»	258
«Хтось мене ще пам'ятає...»	258
«Хотів би я піти через ліси дрімучі...»	259
«І знову біль, тупий, глибокий біль...»	259
«Погасають зорі... Сонце — не кажу...»	259
«Дивна містерія... Дивна музика...»	260
«Гробниці лицарів і статуї над ними...»	260
«Виглянуло сонце після днів негоди...»	261
«Вона приходе завжди в певний час...»	261
«Сьогодні стрінемось... Ми станемо знайомі...»	262
«Урбанікелер, Урбанікелер...»	262
«Ах, як любив я в кірху Стефана...»	263
«Весна, Шенбрун і липові алеї...»	263
«Подайте вістоньку через усі препони...»	264
«Все проти нас! Земля і небо...»	265
«Малесенька ластівка зранку мені...»	265
«Зашуміло в полі... вихор пролетів...»	266

«Боюся думати... Думки ж, як стріли...»	266
«Сьогодні на Рингу, в вітрині, зустрів я...»	267
«Ти моя найкраща пісня...»	267
«За руки взявшись, збігають в доли...»	267
«Скільки б я плакав...»	268
«Я бачив сон... Згадки, як блискавиці...»	268
«Чуєш, чуєш стогін мій...»	269
«Тільки далеко від тебе...»	270
«Люблю! Як в перший раз, люблю...»	270
«З тобою жити на одній землі...»	271
«Ти біля моря... Хотів би стати...»	271
«Народним лицарям, уславленим боями...»	272
«В кафе, наповненім юрбою...»	272
«Пратер! Пратер! Сон дитячий...»	273
«Хочу я троянди, що цвіте в саду...»	274
«Така буває ніч в маю...»	275
«Така глибока втома...»	276
«Уже й не думаю, отруєний думками...»	276
«Слухайте, слухайте! Сурма гримить...»	277
«Прощай, улюблена, прощай...»	277
«Мені було так дивно тепло з вами...»	278
«Ах, чим загою прірву-рану...»	278
«Цілую вас в прекрасну вашу руку...»	279
«Я стояв в саду розквітлім...»	280
«В моїй душі не сходе сонце...»	281
«Так, справді «край»... ми пізно стрілись...»	281
«Забуду все. Лишу твої уста...»	282
«День золотий, золотий та хороший...»	282
«Коли ми приспимо в серцях своїх жалі...»	283
«Зима пройшла, весна минає...»	283
«В вечірній сутіні в кімнаті ми сиділи...»	284
«Ще не прийшла весна, хоч вже гримлять потоки...»	284

ПОЕЗІЇ КНИГА X

«Фіалки сліпий продає...»	287
«Згадую: так я в дитинстві любив...»	287
Пісня	288
«Який шалений вітер...»	288
«Весна ішла й мене минула...»	289
«П'ять весен минуло, і шоста прийшла...»	289
«Місяць квітень! Боже мій...»	290

«Як камінь, серце. Крига в крові...»	291
«Там, десь за мурами, цвітуть луги...»	292
«Дні прекрасні, золоті...»	292
«Широкий, красний світ...»	293
«Летять вперед в незмірених степах...»	293
«Все жду чогось... чого, і сам не знаю...»	294
«Швидко, швидко ми побачимось...»	294
«Роси упали на землю...»	295
«Хтось лучком по скрипці водить...»	295
«Ніч — як море, світять зорі...»	296
«Твоя рука, твої слова і муки...»	296
«Як сонцем світ, напоєні тобою...»	297
«Тривожні сни...»	297
«Як пес голодний, кинутий і гнаний...»	298
«Скінчиться ніч людського божевілля...»	299
«Тумани облягли долини й гори...»	299
«Чому не маю я широких крил, як ці простори...»	300
«Стомився я вкрай в цій безмежній пустелі...»	300
«Таке життя! Отак справдились мрії...»	301
«Вже не молюсь ні Богу, ні богам...»	301
«Коли я вмер — забув, не знаю...»	302
«Ніжну-ніжну, як подих биліни...»	302
«Відпочину, відпочину...»	303
«Хоч промінь надії — і я оживу...»	303
«Коли б гора зневіри впала...»	304
«В ранах моє серце...»	304
«Як тихо скрізь!.. Заснули доли...»	305
«О, не торкай болючих ран...»	305
«Серед юрби веселої, гучної...»	306
«О сонце, всміхнись хоч мені...»	306
«Вже вам пісень не почути...»	306
«На небі родилась зоря чарівна...»	307
А ти, Марку, грай.	307
«Хай його передчасно не стало...»	307
В. Самійленкові	308
«Ані робітництва, ні панства...»	308
«Нове життя, світи і сонця...»	308
«Чом пізно так зійшло моє прекрасне сонце...»	309
«Можливо, я живу уже віки...»	309
«Гіркий був келих життєвий...»	310
«Як любо, як безмежно любо жити...»	310
«Ще не вмерла пісня, ще живе в мені...»	311
«Розцвіла троянда і горить, як жар...»	311

«Була, як ніч, душа моя...»	312
«Принесла мені весна...»	312
«Твоїм очам цвісти б у полі в житі...»	313
«Прийди в мій сад, як з сонцем стане...»	313
«Не сонце точиться з очей її чудесних...»	314
«Є слова, що білі-білі...»	314
«О, збуди мою пісню, що спить...»	314
«Давидом би бути, Давидом би стати...»	315
«Ти до мене прийдеш рано...»	315
«Я мовчу. В устах вмирають...»	316
«Коли погасне віра...»	316
«Умерли, умерли пісні...»	317
«Вмерла моя казка...»	317
«І знов на горах я, овіяний вітрами...»	317
«Золоті хвилини линуть...»	318
«Хотіла променя тепла...»	318
П. С.	319
«Набачився ланів зелених, золотих...»	320
«Нехай мене чарують квіти...»	320
«Давно моє сонце не світе...»	320
«Хай мені зоріють зорі...»	321
«Вам я співаю, о листя...»	321
«В золотій смушевій шапці...»	321
«Щоранку, як займеться сонце...»	322
«Як сарна, ти струнка і мила...»	323
«Море, о море, присниись хоч мені...»	323
К. М. Г.	324
П. Д.	325
«Хочеш ти, щоб пісню я для тебе склав...»	325
«Сьогодні стрілися, спинились...»	326
«Щодня я без стежки блукаю...»	326
«Аероплан сховався у млі...»	328
«Журавлями линуть в небі...»	328
«Не спиняй думок крилатих...»	328
«Живіть! Ідіть на сизі гори...»	329
М. Г.	330
О. Кобилянській	330
«В хмарах сурми заgrimіли...»	331
«Вона горить вечірньою зорею...»	332
«На ставку купались гуси...»	332
«Вітер теплий, вітер дужий...»	333
«Сходило сонце, як серце, криваве...»	333
Осінь	334

«Вчора дув північний вітер...»	336
«Вчора жито жала...»	336
«Голосне, веселе птаство...»	337
А. О.	339
«Серед поля попід небом жито жала...»	340
«Очі — дві волошки в житі...»	341
«Прийдуть ще дні для журби...»	341

ЗІ ЗБІРКИ «КОМУ ПОВІМ ПЕЧАЛЬ МОЮ»
КНИГА ХІ

Марії Заньковецькій.	345
«Із старих і майбутніх віків...»	346
«Вітри і бурі весняні...»	346
«Із наших снів, з напівдумок неясних...»	347
«На плач наш, на стогін в останній вже час...»	348
«Весна ішла. Дерева шумом крила...»	348
Воля	349
«З мечем і келихом вина...»	349
«Повстання зайнялось, як хмара в час світання...»	351
«В пурпурових шатах поле...»	351
«Не плач, о Музо, на труні!..»	352
«Вели його маленькі, як пігмеї...»	352
1921 рік	353
«З зерна надій моїх, заметених снігами...»	353
«У Степана — рана, а в труні — Марина...»	355
«Чи тут лишитись біля хати...»	356
«Вони під прапором ідуть...»	357
Голод	358
«Чорні стовпи обгорілі...»	362
«Чи не ти, сліпий, із степу...»	363
«Як Сфінкс, стоїть передо мною...»	364
«Життя у всій своїй красі і гнівній силі...»	364
«Як океан, глибока наша рана...»	365
«О принесіть як не надію...»	366
Пісня	367
«Однаково: більше не жити...»	367
На чужині	368
«Літо. Свято. В місті тиша...»	369
Мерці	370
«Все більш і більш зникає рідний берег...»	371
«Брати-вигнанці, пригадаймо...»	372
«О, недурно в скорботах ми плачемо...»	373

«Ах, як стогнали ми, як плакали в вигнанні...»	373
«Схилив я голову і йду поволі...»	374
«Коли б я знав, що розлучусь з тобою...»	374
«Куди нас буря не загнала...»	375
«В часи утечі і вигнання...»	375
«Гуси чи лебеді в небі пливуть...»	376
«Невже прийти, вклонитись і сказати...»	377
«Покинути! До вас думки підбиті...»	378
«Всю ніч мені вони, далекі, снились...»	378
«Чи вгледжу ще свою країну...»	378
Мой матері	379
«Може, й повернуся... та де моя мати...»	380
«Уймають болі єдині сни...»	380
«Хто в час пожежі край свій кине...»	381
В роковини Шевченка	381
«Все ще нічого... Ще прийде колись...»	382
«Як зграї хмар, нас вітер гнав...»	383
«Два келихи повних стояло для нас...»	383
«Погляньте, погляньте, — яке божевілля...»	384
«Ні, це не роки боротьби...»	384
«Де цвіт життя, де гомін, рух...»	385
«Це не життя уже, це віку доживання...»	386
«Не нам від сорому горіти...»	386
«Ми стільки кинули вогня...»	387
«Життя — це все! З життям зникає...»	387
«Не той переміг ще, хто військо розбив...»	388
«Енергії! Нестриманих бажань...»	388
«Блаженні ті, що із вигнання...»	388
«Він загорівсь, як стовп в пустелі...»	389
«Це вже не горе особисте...»	389
«З цієї крові, що лилася...»	390
«Не знаю що, — чи сніг, що тане...»	390
«Не складайте крил журливо...»	391
«І досі ще цвітуть в уяві прапори...»	391
«Одспівав я пісні вже свої...»	392
«Я бачу вас, святі могили...»	393
«Не сумуй, дитино...»	393
«Земля летить. Музика грає...»	394
«Іди, іди, наш катоньку...»	395
«Десь ліси шумлять з вітрами...»	396
«Ридати хочеться, та сльози скам'яніли...»	396
«О вір мені: мине посуха...»	397
«Любіть! Лише любов до щастя...»	397

«Національна честь — це керма корабля...»	398
«Виряджаю тебе я в далеку дорогу...»	398

ЗІ ЗБІРКИ «ЦВІТЕ ТРОЯНДАМИ...»

«Ми далі йшли без стежки, без надії...»	401
«Настане ніч... Затихне місто...»	402
«І знову, голову схиливши...»	403
«Йдемо вперед! Бадьорі ми...»	404
«Не журіться, любі браття...»	405
«Ой коли ж той листок та розвинеться...»	405
«І далі, далі все ми йшли...»	405
«Воскресла, воскресла!...»	406
«А що ж там діялось?...»	406
«Воля — пташка, воля — вітер...»	407
«Гудіть, гудіть, могутні дзвони...»	408

ЗІ ЗБІРКИ «НА ХВИЛЯХ»

КНИГА VI

«Ранок, в яблунях розквітлих...»	411
Тріюлети	411
Апетопе	412
«Гаснув день, як надія остання...»	412
«Над струмком серед лісу я мовчки стою...»	413
«Убий любов, лиши пошану...»	413
«Квітне мак рожевий...»	414
«Ти як жайворонок в полі...»	415
«Я закоханий... Люблю...»	415
«— О прийди, заграй на струнах...»	415
«Сміються і плачуть в гаю солов'ї...»	416
«Кульбаба, ромашка, фіалка...»	416
«Я не знаю — хто друг мій і співи чії...»	416
Майова пісня	417
«Нема тебе, і ти не прийдеш...»	417
«В твоїх очах сміється сонце...»	418
«Я щодня зриваю струни...»	418
«Скинути б неволю, гніт проклятих літ...»	419
«Немає місця нам на святі...»	419
«Коли немає сонця вже, — ще грають...»	419
«Там, де тоне острів сірій...»	420
«Незалежне життя — ось де справжня мета...»	420
На руїнах	421

«Той день, що ждали ми віки...»	422
«Не зови! Я увесь, як осінній листок...»	423
«Ні для людей, ні для юрби...»	423
Нікому	424
Казка	424
«Життя солодке і прекрасне...»	425
«В хмарах сурми заgrimили...»	426
«Лежу в труні. Примар'я хрест в руках...»	426
«В диханні бурі, в реві грому...»	427
«Люби, люби! Мені співає море...»	428
«Хотілось би мені любові...»	428
«Хтось весну мою убив...»	428
Vivere життя	429
Дума	430
«Життя чи знову животіння...»	431
«Воля кров'ю сходе! Чуєте, кохані...»	431

САТИРА ЗІ ЗБІРКИ «ПЕРЕЗВА»...

«Вчора справили весілля...»	435
«По Esels Platz напідпитку...»	436
«Державні місії...»	437
В своїй хаті своя правда, і сила, і воля	438
«Такий плохий, малесенький...»	440
«Чарівна, як сонце, і легка, як хмарка...»	441
«Ну й меткий же він у нас...»	441
«Я дипломат... уже два роки...»	442
«На місце міністра фінансів колись...»	443
«Хоч мав він голову не хитру...»	443
«Колишній мій каліка-сват...»	443
«Весь вік прожив ти в «Петрограді»...»	444
«Колись блискучий ад'ютант...»	444
«Ти купив собі віллу без крику...»	444
«Весь вік він торгував (я не кажу, що чесно)...»	444
«Ніхто не знав, ніхто не чув...»	445
«Хто в нас в міністрах не бував...»	445
«Борітеся — поборете...»	446
«Слон голодав... Був піст...»	446
«Про правих есері короткий мій спів...»	447
«Та ти ж червоний, наче рак...»	447
«Він справжнім був паном у ложці води...»	447
Національній раді	447

«Державний центр, стократ солодший мрії...»	448
«Вони зійшлися, небораки...»	448
«На все ти, Боже, дав пораду...»	449
Балада	449
Вже цвітуть квітки	450
Моя орієнтація	451
«Скільки політиків різних пород...»	452
«Колись тобі сорочку вишивали...»	453
«Республіканство, монархізм...»	453
«Чи не мати для нас і для всіх УНР...»	453
«Пішла в письменники блоха...»	454
«Це ти, свинопасе Панасе...»	454
«С... С! Сичиш ти, а не пишеш...»	455
«Я ніколи не був шантажистом...»	455
«Він більш не зміг між людьми бути...»	455
Емігрантське	456
«Я»	456
«В мішок попало щось таке...»	457
Версальський мир	458
Скороход	458
Ворони	460